

Platon: 11 Staten

net se på dig, at du ikke ville lade dig nøje med det, som de andre mener derom.

— Jeg synes heller ikke, at det er retfærdigt, Sokrates, kun at kunne udtale de andres meninger, men ikke ens egne, når man så længe har givet sig af med disse spørgsmål.

— Men hvad mener du så? sagde jeg; synes du, at det er retfærdigt at tale som en vidende om det, man ikke ved?

— På ingen måde, sagde han, som en vidende, men derimod nok at være villig til som en troende, man tror.

— Men hvad nu? sagde jeg; har du ikke lagt mærke til, at meninger uden viden allesammen er grimme, og de bedste af dem blinde? Eller synes du, at der er nogen forskel på en blind, der finder den rette vej, og så de mennesker, der uden tanke har en rigtig mening?

— Nej, det er der ikke, sagde han.

— Ønsker du så at rette blikket mod noget, som er grimt, blindt og kroget, når du kan høre af andre, hvad der er klart og skønt?

— Du må for himlens skyld ikke holde inde, Sokrates, sagde Glaukon, som om du allerede var ved målet. Men det vil være tilstrækkeligt for os, hvis du blot beskriver det gode på samme måde, som du har beskrevet retfærdighed og besindighed og alt det andet.

— Ja, også for mig vil det være fuldkommen tilstrækkeligt, min ven, sagde jeg; men bare det ikke overstiger mine evner, og jeg, når jeg indlader mig derpå, kommer til at gøre en dårlig figur og bliver til latter. Men, mine venner, hvad det gode selv er, det spørgsmål vil vi for øjeblikket lade ligge; for det forekommer mig at være så stort, at det ikke er muligt ved det første, vi nu har for, med det samme at forklare min mening derom tilstrækkelig; men den, der forekommer mig at være det godes ætling og at ligne det mest, skal jeg nævne for jer, dersom I vil gå ind på det; ellers vil jeg lade være.

— Ja, sig os det, sagde han; så kan du bagefter give os den beskrivelse af faderen, som du skylder os.

— Jeg ville nok ønske, sagde jeg, at jeg kunne give jer den beskrivelse, og at I kunne tage imod den, så at jeg ikke som nu måtte nøjes med at betale jer renter af min gæld ved at beskrive jer sønnen. Disse renter eller, om I vil, denne ætling¹ af det gode kan I altså tage imod; men pas bare på, at jeg ikke mod min vilje kommer til at narre jer ved at levere jer en falsk beregning af renterne.

1. Der foreligger her et ordspil, idet »renter« betegnes ved et ord, der egentlig betyder »afkom«.

— Det skal vi nok passe på, sagde han, så godt vi da kan. Sig du det blot.

— Ja, men ikke, før end vi er blevet enige om en ting, og jeg har sagt mange gange.

— Hvad er det? sagde han.

— Mange skønne ting, sagde jeg, og mange gode ting — og på samme måde med alt — siger vi det er, og vi bestemmer dem med 3 Øvre ord.

— Ja, det siger vi.

— Og så på den anden side selve det skønne og selve det gode — og på samme måde alt det, som vi lige bestemte som mange — bestemmer vi efter hvert enkelt enkelts form, som vi betragter som een, og 35 bruger om hver enkelt betegnelse »det, som er«.

— Det er rigtigt.

— Og om det første siger vi, at det ses, men ikke tænkes, om formerne derimod, at de tænkes, men ikke ses.

— Det er ganske vist.

— Med hvilken del af os selv ser vi nu det, som bliver set?

— Med synet, sagde han.

— Er det nu ikke også, sagde jeg, men hørelsen, at vi hører det, som bliver hørt, og med de andre sanser, at vi opfatter alt det andet, som sanses?

— Jo, naturligvis.

— Har du nu ikke tænkt over, sagde jeg, i hvilken grad han, der har skabt sanserne, har skabt evnen til at se og til at blive set som den fornemste og mest krævende?

— Nej, det har jeg virkelig ikke, sagde han.

— Så tænkt over det på den måde: er det vel tilfældet, at hørelsen og lyden har brug for noget udenfor sig, for at den første kan høre, og den anden blive hørt, således at, hvis der ikke kommer noget tredje til, kan den første ikke høre, og den anden ikke blive hørt?

— Nej, det gør de ikke, sagde han.

— Og der er vist heller ikke mange andre evner, sagde jeg, for ikke at sige ingen, der har brug for noget af den slags. Eller kan du måske nævne nogen?

— Nej, det kan jeg ikke, sagde han.

— Men den evne at se, og den at blive set, er du ikke klar over, at de har brug derfor?

— Hvorledes mener du?

— Når synsevne findes i øjnene, og den, der har evnen, forsøger at bruge den, og der så optræder farve ved tingene, så ved du jo nok, at hvis der ikke kommer noget tredje til, som af naturen er særlig egned netop hertil, så vil synet ikke få noget at se, og farverne være usynlige.

— Hvad er det da, du mener hermed? sagde han.

— Det, som du kalder lys, sagde jeg.

— Det har du ret i, sagde han.

— Det er altså ikke så lidt mere værdifuldt et bånd, hvormed synssansen og evnen til at blive set er forbundne, end det, der forbinder de andre par, såfremt da ikke lyset er værdiløst.

— Det er sandelig langtfra værdiløst, sagde han.

— Hvilken af de guder, der findes på himlen¹, vil du nu regne for at være herre over dette, — den hvis lys er årsag til, at vi har de skønneste synsfornemmelser, og at de ting, vi ser, bliver selv?

— Den samme, som både du og andre mennesker anlager derfor, sagde han; for det er åbenbart solen dit spørgsmål gælder.

80 — Med hensyn til synet, er dels forhold til denne gud vel således —

— Hvordan mener du?

— Synet selv og det, hvori det findes — det vi kalder øje — er jo ikke sol, vel?

— Nej.

85 — Men det er, tænker jeg, dannet i solens billede mere end alle de andre sanseredskaber.

— Ja, langt mere.

— Får det nu ikke også den kraft, som det har, tildelt af denne, så at det deri har ligesom en afledet bestidelse?

90 — Jo, det er sikkert.

— Gælder det så ikke også om solen, at den ikke er syn, men at den som årsag til syn bliver set af selve synet?

— Jo, sådan er det, sagde han.

95 — Den er det altså, sagde jeg, netop den, jeg mener med det godes ætling, den som det gode har avlet, således at den er kommet til at svare til det selv, nemlig således, at det, som det selv er på det tænkelige område i forhold til tanken, og det, som er genstand

1. Himmellegerne.

for tanken, det er den på det synliges område i forhold til synet og det, som er genstand for synet.

100 — Hvordan mener du? sagde han; forklar mig det endnu en gang.

— Du ved jo nok, sagde jeg, at om øjnene gælder det, at når man ikke mere retter dem mod det, på hvis farve dagslyset falder, men mod det, som de natlige himmellys skinner på, så ser de svagt og synes at være, så godt som blinde, som om der ikke var nogen klar synsevne i dem.

105 — Ja, det ved jeg godt, sagde han.

— Men når man retter dem imod det, som solen skinner på, så ser man klart, tænker jeg, og i disse samme øje findes der så åbenbart synsevne.

110 — Ja, naturligvis.

— På samme måde må du også tænke dig, at det går med sjælen: når den støtter sig på det, som beskinnes af sandheden og virkeligheden, så tænker den det og erkender det, og så er det klart, at den har tænkevne; men når den støtter sig på det, som er blandet med mørke, det der bliver til og forgår, så danner den sig forestillinger og ser svagt og vender op og ned på sine forestillinger, og så ser det ud til, at den ikke har nogen tænkevne.

115 — Ja, sådan ser det ud, sagde han.

120 — Det, som altså giver de ting, der erkendes, deres sandhed, og som meddeler den, der erkender, erkendelsesevnen, det bør du hævde er det godes form, og da den er årsag til viden og sandhed, så må du nok opfatte den som genstand for erkendelse, men medens begge de to, erkendelse og sandhed, er skønne, så vil det være rigtigt af dig at anse dette for noget, der er forskelligt fra dem og endnu skønnere; men med viden og sandhed forholder det sig således, at ligesom det i det forrige tilfælde var rigtigt at mene, at lyset og synsevnen er dannet i solens billede, men ikke rigtigt at anse dem for sol, således er det også i dette tilfælde rigtigt at anse disse to for dannede i det godes billede, men at anse et af de to for det gode, det er ikke rigtigt, men det gode, som det er i og for sig, det bør vi tillægge endnu større værdi.

125 — Det er noget umådelig skønt, du der nævner, sagde han, hvis det ikke alene giver os viden og sandhed, men også selv overgår dem i skønhed; for det er dog vel ikke nydelse, du mener dermed? — Tag dog vare på din mundt sagde jeg; men nu skal jeg nævne dig en måde, hvorpå du endnu bedre kan se, hvad det er, det ligner.

— Hvorledes da?

— Du vil dog vistnok indrømme, at solen ikke alene giver de synlige ting evnen til at blive set, men også er årsag til deres tilblivelse, vækst og udvikling, men den er ikke selv tilblivelse.

140 — Nej, hvordan skulle den vel være det?

— Så må du altså også være klar over, at de ting, der er kendes, ikke alene får evnen til at blive erkendt af det gode, men at også deres tilværelse og deres væsen stammer deraf; for det gode er ikke tilværelse, men ligger hinsides tilværelsen og overgår den i anseelse og kraft. —

145 Så kom Glaukon ved et rigtig komisk udbrud og sagde: Ved Apollon! Du er rigtig nok kommet vidunderligt højt op!

— Ja, men det er din egen skyld, sagde jeg, siden du nødte mig til at sige min mening om det.

150 — Det må du heller ikke holde op med, sagde han; i ethvert tilfælde må du først påny forklare dets lighed med solen, hvis der endnu er noget, som du ikke er blevet færdig med.

— Ja, sagde jeg, der er rigtig nok meget, som jeg ikke er blevet færdig med.

155 — Du må ikke springe en smule over, sagde han.

— Jeg tror rigtig nok, sagde jeg, at jeg vil komme til at springe en hel del over; men jeg skal nu alligevel, for så vidt som det i øjeblikket er muligt, ikke med min gode vilje lade noget ligge.

de billeder

160 — Det må du heller ikke, sagde han.

— Tænk dig nu altså, sagde jeg, at de, som vi er blevet enige om, er to, og at det ene er herre over den tænkelige verden og det tænkelige område, det andet over den synlige — himmel vil jeg ikke sige, for at du ikke skal tro, at jeg leger med ordene! Men er du nu klar over, at der er disse to hovedarter, det synlige og det tænkelige?

165 — Ja, det er jeg.

— Tænk dig nu, at du har en linje, der er delt i to ulige store dele, og del så igen efter det samme forhold hver af delene, nemlig den, der forestiller den synlige verden, og den, der forestiller den tænkelige; så får du, når de betragtes i forhold til hverandre, efter deres større eller mindre klarhed, dels, i det ene afsnit — den synlige verden — billeder — og ved billeder forstå jeg for det første skygger, dernæst også spejlbilleder i vand og i alle de stoffer, der

1. Næmlig ved at aflede ordet 'himmel' (*ouranos*) af verbet 'se' (*horon*).

er fast sammenføjede, glatte og blanke og al den slags, hvis du da kan forstå det —

175 — Ja, det forstå jeg.

— Dels får du — som det andet afsnit — det, som den synlige verden er en efterligning af, altså de dyr, som vi er omgivet af, og hele planteverdenen og alt det, som er forarbejdet ved kunst.

180 — Ja, jeg er med, sagde han.

— Vil du så også gå med til, sagde jeg, at synspunktet for delingen er sandhed eller ikke-sandhed, altså at således som det, der er genstand for forestilling, forholder sig til det, der er genstand for erkendelse, således forholder det, der er formet som et billede, sig til det, i hvis billede det er formet?

185 — Ja, det vil jeg meget gerne, sagde han.

— Tænk så på den anden side også over, hvorledes det afsnit, som består af det tænkelige, bør deles.

— Hvorledes da?

190 — Således at den ene del deraf nødes sjælen til at undersøge således, at den som billeder benytter det, der i det foregående tilfælde var genstand for efterligning, og således, at den går ud fra forudsætninger og ikke bevæger sig i retning af et udgangspunkt, men i retning af et slutpunkt, den anden del derimod således, at den fra en forudsætning bevæger sig i retning af et forudsætningsløst udgangspunkt og uden de billeder, som den benytter til at undersøge det førstnævnte, ved selve begreberne og gennem dem alene foretager sin undersøgelse.

200 — Det, du dér siger, sagde han, forstod jeg ikke rigtig.

— Så hør det da en gang til, sagde jeg; for nu da jeg har sagt det, jeg sagde, vil du nok forstå det lettere. Du ved vist nok, at de der giver sig af med matematik og regning og den slags ting, forudsætter de ulige tal og de lige og figurerne og tre slags vinkler¹ og opstiller andre dermed beslægtede forudsætninger ved hver enkelt undersøgelse, og idet de går ud fra, at det er noget, som de ved, betragter de det som forudsætninger og mener derfor ikke, at de behøver at give hverken sig selv eller andre nogen yderligere begrundelse for dem, eftersom de må være indlysende for enhver; idet de altså går ud fra dem, gennemgår de derefter det øvrige og kommer således gennem følgerigtige slutninger til det slutpunkt, de har sat sig for deres forsken.

1. Rette, stumpe og spidse vinkler.

— Ja, det er virkelig noget, jeg ved, sagde han.

— Ved du så ikke også, at de benytter sig af de former, som kan ses, og anstiller deres slutninger over dem, endskønt det ikke er dem, deres slutninger gælder, men derimod dem, som disse er afbildninger af? For det er selve firkanterne og selve deres diagonaler, de drager slutninger om, ikke den diagonal, som de tegner, og ligesådan forholder det sig i alle de andre tilfælde: selve de figurer, som de former og tegner, de som både kan kaste skygge og spejle sig i vand, dem bruger de som spejlbilleder, og ved deres hjælp søger de at få øje på selve det, som man ikke kan få øje på ved noget andet middel end ved sin slutningsevne.

— Det har du ret i, sagde han.

225 — Det var altså denne klasse, som jeg nok betegnede som tænkeligt, men hvorom jeg sagde, at sjælen nødsages til at benytte sig af forudsætninger for at udforske den, idet den ikke bevæger sig i retning af et udgangspunkt, eftersom den ikke er i stand til at komme bag om forudsætningerne, men benytter som billeder selve de ting, der igen er blevet afbildede af dem, der står endnu længere nede, og som i sammenligning med dem ryder anseelse og ære som håndgrubejge.

— Nu forstår jeg, sagde han, at du mener det, der hører ind under matematikken og de dermed bestrøgede videnskaber.

235 — Så må du altså også forstå, at ved det andet afsnit af det tænkelige mener jeg det, som selve bevisførelsen tager fat på ved hjælp af den evne, der ytrer sig ved drøftelser i samtaleform, idet den ikke benytter forudsætningerne som udgangspunkter, men bogstaveligt talt som grundlag, hvorpå den så at sige bygger op og skrider frem fra trin til trin, for at den, når den bevæger sig frem imod udgangspunktet for alting, indtil det forudsætningsløse, kan tage fat på dette og således, idet den støtter sig på de forudsætninger, der støtter sig på dette, kan nå frem til et slutpunkt uden nogen som helst anvendelse af noget sanseligt og med anvendelse af rene begreber på rene begreber ende med begreber.

245 — Jeg forstår det nok, sagde han, men dog ikke ganske — for jeg synes, det er en vidtløftig opgave, du beskriver —; men jeg forstår nok, at det er din hensigt at slå fast, at det, som hører ind under det, som virkelig er til og kan tænkes, det, som er genstand for betragtning af den, der er kyndig i drøftelser under samtaleform, det 250 er klarere end det, der betragtes af de såkaldte videnskaber, for

255 hvilke forudsætningerne er udgangspunkter, og de, der betragter disse ting er nok nødtie til at betragte dem ved hjælp af deres slutningsevne og ikke ved hjælp af sansendtryk, men fordi de ikke stiger op til et udgangspunkt for betragtningerne, men går ud fra forudsætninger, mener du, at de ikke kan vinde tankemæssig indsigt deri, og dog er de tænkelige, men begynder med et udgangspunkt. Og slutningsevne kalder du, så vidt jeg kan se, matematikernes og den slags menneskers åndsform, ikke tænkevne, for slutningsevnen higer et sted imellem forestillingevnen og tænkevnen.

260 — Nu har du opfattet det ganske rigtigt, sagde jeg. Og følg mig nu i, svarende til de fire afsnit, at lade der være fire ytringsformer i sjælen, tankning svarende til det øverste, slutning svarende til det andet, overfor det tredje skal du stille tro og overfor det sidste indbildning, og stil dem så op ligeoverfor hverandre, idet du antager, at i samme forhold, som de ting, de har til genstand, er i besiddelse af sandhed, i samme forhold er disse ytringsformer i besiddelse af klarhed.

— Det forstår jeg, sagde han, og giver dig ret deri og stiller det op, som du vil have det.

Syvende bog

Hule - Billedet

- Derefter, sagde jeg, må du så sammenligne vor natur — i hen-
seende til uddannelse og mangel på uddannelse — med en tilstand af
den art, som jeg nu skal beskrive. Forestil dig nogle mennesker i en
slags underjordisk rum, ligesom en hule, hvis indgang, som er lang
og ligeså bred som hulen, åbner sig mod lyset. I dette rum har
de opholdt sig lige fra barndommen, fastbundne både på benene
og om halsen, så at de må blive på stedet og kun kan se fremad,
da båndene hindrer dem i at dreje hovedet. Og ovenover dem i
nogen afstand brænder der en lysende ild bag deres ryg, og mel-
lem ilden og fangerne, altså højere oppe end dem, går der en vej,
langs med hvilken du må forestille dig at der er opført en vold, lige-
som de folk, der giver marionettestillinger, foran publikum har
indrettet sig en forhøjning, på hvilken de fremfører deres figurer.
- Ja, det kan jeg godt forestille mig, sagde han.
- Forestil dig nu, at langs med denne vold går der folk, som
bærer alle slags genstande, der rager op over volden, og menne-
skelige figurer og desuden dyr lavede af sten og træ og allehånde
stoffer, og, som det er let at tænke sig, er der nogle af bærerne, der
taler, og andre, der tier stille.
- Det er da et underligt billede, du beskriver, sagde han, og nogle
underlige fanger.
- Ja, men de ligner os, sagde jeg; for tror du vel, at sådanne
mennesker nogensinde har kunnet se noget som helst andet af sig
selv og deres kammerater end de skygger, som de på grund af ilden
kaster på den del af hulen, der ligger lige overfor dem?
- Nej, hvorledes skulle de dog kunne det, sagde han, når de er
nøjde til at holde hovedet stille hele livet igennem?
- Nå, men er forholdet ikke ganske det samme med de ting,
der bliver båret forbi?
- Jo, naturligvis.

315 B

SYVENDE BOG

265

- Dersom de nu var i stand til at tale med hverandre, tror du så
ikke, at de ville have den opfattelse, at de gav navne til disse forbi-
passerende ting, som de ser?
- Jo, nødvendigvis.
- Og dersom der nu også fra den modsatte ende af fængslet 35
fremkom en genlyd, når en af de forbipasserende talte, tror du så,
at de ville kunne tænke sig, at lyden kom fra noget andet end fra
den forbipasserende skygge?
- Nej, det tror jeg sandelig ikke, sagde han.
- Altså, sagde jeg, ville sådanne mennesker overhovedet ikke
kunne tænke sig, at virkeligheden var noget andet end skyggerne af
figurerne.
- Nej, det er ganske umodsigeligt, sagde han.
- Tænk nu over, sagde jeg, hvordan det ville være for dem at
blive løst af deres bånd og helbredet for deres uforstand, hvis tin-
genes gang skulle medføre noget sådant for dem. Når en bliver
løst og tvunget til på een gang at rejse sig og dreje hovedet om og
bevæge sig og vende blikket mod lyset, og når det volder ham
smerte at gøre alt det, og han på grund af lysskæret ikke er i stand
til at se de ting, hvis skygger han før så, hvad tror du så han vil
sige, hvis nogen siger til ham, at før så han kun noget indbildt, men
nu, da han er kommet virkeligheden nærmere og har vendt sig imod
noget, der er mere virkeligt, ser han rigtigere, og hvis han så viser
ham hver enkelt ting af det, der passerer forbi, og ved sine spørgs-
mål nøder ham til at svare på, hvad det er? Tror du så ikke, at
han vil være usikker og anse det, som han før så, for mere sandt
end det, som nu bliver vist ham?
- Jo, langt mere sandt, sagde han.
- Men hvis han nu ville tvinge ham til at vende blikket mod
selve lyset, tror du så ikke, at det ville gøre ondt i hans øjne, og
at han ville løbe sin vej og vende sig imod det, som han kan tale
at se på, og at han ville finde, at det i virkeligheden er tydeligere
end det, som bliver vist ham?
- Jo, sådan ville det gå, sagde han.
- Men hvis så en, sagde jeg, ville slæbe ham derfra med magt
ad den stenede og stejle opgang og ikke ville lade ham slippe, før
han fik trukket ham ud i sollyset, tror du så ikke, at det ville være
en lidelse for ham, og at han ville være ked af at blive slæbt afsted,
og at han, når han kom frem for lyset, ville have øjnene så fyldte

af lyskærel, at han ikke ville kunne se noget af det, som nu kaldes for virkelig?

— Nej, det ville han jo ikke kunne, sagde han, i det mindste ikke lige straks.

75 — Han ville altså være nødt til at vænne sig dertil, tænker jeg, og i begyndelsen ville han have lettest ved at se skyggerne og derefter spejlbillederne i vand af mennesker og de andre ting og endnu senere dem selv; men iblandt dem ville han igen have lettere ved at se på det, der findes på himlen, og på himlen selv, om natten, når han ser op imod stjernerne og månens lys, end ved om dagen at se på solen og på solens lys.

— Ja, naturligvis.

85 — Til allersidst, tænker jeg altså, ville han være i stand til at se solen, ikke billeder af den i vand eller på et sted, hvor den ikke kører hjemme, men den selv alene for sig på dens egen plads, og han ville kunne betragte den sådan, som den er.

— Nødvendigtvis, sagde han.

90 — Og dernæst ville han så ganske naturligt regne sig til, at den, som er skyld i årstiderne og årenes gang, og som er herre over alt det, der findes i den synlige verden, også på en måde er årsag til alt det, som han og andre mennesker hidtil har set.

— Det er klart, sagde han, at det resultat vil han næst efter det foregående nå til.

95 — Men nu frendes, når han mindes sin første bolig og det, som du der gjaldt for visdom, og de medfanger, han dengang havde, tror du så ikke, at han vil lykønske sig selv til forandringen og beklage de andre?

— Jo, det vil han sikkert.

100 — Men hvis de nu dengang tildelte hverandre æresbevisninger og ros, og hvis der blev givet belønninger til den, der havde det skarpeste blik til at se det, der passerede forbi, og havde den bedste erindring om, hvilket af det der plejede at komme først og sidst og på samme tid, og som bedst var i stand til deraf at slutte sig til det, der ville komme, tror du så, at han ville eftertrage dem og misiblandt dem, eller at det ville gå ham, som der står hos Homer, at han i høj grad ville foretrække »som træ på marken at slide for dagløn, hyret af trængende mænd«,¹ og at han hellere ville finde 1. Odysseen XI 489-490.

sig i hvadsomhelst end at have den slags forestillinger og leve på den måde?

110 — Jeg tror rigtignok, sagde han, at han ville foretrække alt muligt andet fremfor at leve på den måde.

— Og betænk så endnu en ting, sagde jeg; hvis et sådant menneske igen steg ned og satte sig på den samme plads, ville han så ikke få øjnene fyldte af mørke, når han pludselig kom fra solskinner?

— Jo, det ville han sikkert, sagde han.

120 — Men hvis han så igen skulle kappes om at skelne disse skygger med dem, der hele tiden havde været færgslede, medens han endnu ser svagt og ikke har fået sine øjne tilpassede, og hvis denne tilpasning skulle tage en ikke ganske kort tid, ville han så ikke blive til latter, og ville det ikke blive sagt om ham, at efter at have foretaget opstigningen kommer han nu tilbage med øjnene ødelagte, og at det ikke var værdt blot at gøre noget forsøg på at stige op? Og dersom nogen skulle prøve på at løse dem og føre dem op, ville de så ikke, om de bare kunne få ham i deres magt, endog tage livet af ham?

— Jo, det ville de sikkert, sagde han.

130 — Dette billede, sagde jeg, må du altså, kære Glaukon, anvende helt og holdent på det, som før blev sagt, således at du sammenligner det område, der åbenbarer sig gennem synet, med færgslets rum, og skimmelt af den tid, som findes i det, med solens magt. Men dersom du ved vejen opad og synet af det deroppe forstår sjælens opstigning til det tænkeliges område, så vil du ikke tage fejl af hvad der er min formodning herom, — og det er jo den, du gerne vil høre om. Gud må vide, om den er rigtig. I ethvert tilfælde står det således for mig, at i den verden, som er genstand for erkendelse, er det det godes form, som sidst kommer til syne, og som knap nok bliver set, og når den er blevet set, må man drage den slutning, at den virkelig er årsagen til al, hvad der for alle mennesker er rigtigt og smukt, da den i den synlige verden er hersker og frembringer både sandhed og tanke; det mener jeg, må man nødvendigvis have øje for, hvis man på forstandig vis skal udrette noget enten i private eller i offentlige forhold.

145 — Den mening deler også jeg, sagde han, så vidt jeg da er i stand dertil.